

In memoriam

Under år 1978 avled flera personer som stod Upplands fornminnesförening och dess verksamhet mycket nära, nämligen fru Kerstin Broberg, Älvkarleby, fru Iris Ekman, Stockholm, f. byråsekreterare Daniel Heilborn, Djursholm, fil. dr August Isaacsson, Stockholm, intendent Georg Jonsson, Valö, föreståndare Lage Mattsson, Rimbo, lantbrukare Erik Olsson, Östervåla, fabrikör Josef Selén, Alunda, professor emeritus Dag Strömbäck, Uppsala, f. lantbrukaren Enok Tapper, Åkerby, och konservator Sven-Erik Vingedal, Täby. Upplands fornminnesförening bevarar dessa personer och deras verksamhet för föreningen och i hembygdsrörelsens tjänst i tacksammaste minne.

KERSTIN BROBERG

Kerstin Broberg avled i januari i en ålder av 75 år. Hon föddes och växte upp i Söderfors bruk, där hennes förfäder varit smeder. Tidigt lärde hon sig uppskatta de gamla brukstraditionerna och den starka samhörigheten mellan alla brukets innevånare. Så småningom flyttade hon till Älvkarleby, där hon sedan bodde till sin bortgång. Redan som ung blev hon medlem i Älvkarleby hembygdsförening, en av de äldsta i Uppland. Kerstin Broberg var med och ställde i ordning både Gammelgården vid Älvkarleby kyrka på 1920-talet och smedstugan i Älvkarleö bruk på 1950-talet. I det senare sammanhanget kom hennes erfarenheter från uppväxtåren i Söderfors till stor nytta. För en ovanligt lång och hängiven insats i hembygdsarbetet tilldelades Kerstin Broberg Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj 1970.

IRIS EKMAN

Iris Ekman gick bort i december. Hon var född i Stockholm. Som ung prästfru kom hon på 1910-talet till Värmdö och här bodde hon sedan större delen av sitt liv. Det var också åt denna skärgårdsbygd, som hon ägnade sitt stora hembygdsintresse. Redan på 1920-talet startade Iris Ekman en syförening i syfte att skaffa medel till en hembygdsgård. Snart stod Värmdö fornstuga färdig på Klockstapelbacken vid Värmdö kyrka och här kunde utställas alla de föremål, som Iris

Ekman tidigt börjat samla in. Iris Ekman var också en ofta anlita medarbetare åt Nordiska museet i samband med inventeringar av och utställningar kring textilier och hemslöjd, inom vilka områden hon besatt stora kunskaper. År 1956 tilldelades Iris Ekman fornminnesföreningens förtjänstmedalj.

DANIEL HEILBORN

Daniel Heilborn avled strax efter nyår. Han var då inne i sitt 89:e levnadsår. Född i Nacka växte han upp i Stockholm och Djursholm. I Djursholm kom han också att bo till sin bortgång. Daniel Heilborn blev tidigt en intresserad medlem av Samfundet Djursholms forntid och framtid. I denna hembygdsförening lade han ned ett stort arbete, särskilt när det gällde att söka återförvärva det gamla Banér-biblioteket till Djursholms slott. År 1974 fick han mottaga fornminnesföreningens förtjänstmedalj. Samma år tilldelades han också Danderyds kommuns kulturpris.

AUGUST ISAACSSON

August Isaacsson avled i juli. Han föddes 1887 på en liten bondgård i Varmsättra by i Norrby socken, Upplands västligaste utpost. Efter skolgång i Västerås studerade han nordiska språk vid Uppsala universitet och blev senare lärare. År 1953 avgick han som rektor för folkskoleseminariet i Stockholm. Redan som barn fängslades August Isaacsson av morföräldrarnas ålderdomliga dialekt. Detta väckte också hans intresse för språk, och hans egna forskningar i ämnet kom att gälla de västuppländska dialekterna. År 1968 utgav han med kommentarer den märkliga dagbok, som Vittinge-bonden Pehr Jonsson förde under åren 1795–1814 (Svenska Landsmål, häfte 290). Bl. a. för denna viktiga insats erhöll han, i samband med Upplands fornminnesföreningens 100-årsjubileum, föreningens förtjänstmedalj.

GEORG JONSSON

Georg Jonsson avled i december i en ålder av nära 70 år. Han var född i Forsmarks socken. Efter utbildning till målare bosatte han sig i grannsocknen Valö, där han även ägnade sig åt jordbruk. Mycket tidigt väcktes Georg Jonssons hembygdsintresse och under en lång följd av år var han livligt engagerad i hembygdsrörelsen, särskilt i Valö-Forsmarksbygden. Han var ordförande i hembygdsföreningen där och ledamot i Upplandskretsens av Riksförbundet för hembygdsvård styrelse. Det finns många konkreta bevis på Georg Jonssons insatser inom hembygdsvården. Här skall särskilt nämnas hembygdsgården i Valö samt bruksmuseet i Forsmark, för vilket Georg Jonsson de sista åren var intendent. Ett stort värde måste också tillmätas de många inventeringar av

forrnminnen, gårdar, möbler m. m. i Östhammartrakten, som han genomförde och publicerade, oftast rikt illustrerade med egna teckningar. Georg Jonsson gjorde vidare under många år en föredömlig insats som riksantikvariens ombud i Östhammars kommun. Han belönades bl. a. med Upplands fornminnesför- enings förtjänstmedalj 1965 samt Nordiska museets Arthur Hazelius-medalj i samband med museets 100-årsjubileum 1973.

LAGE MATTSSON

Lage Mattsson föddes 1910 på Marielunds gård i Funbo socken. Han gick bort i januari. Uppvuxen i ett hem med starka rötter i den gamla bondekulturen blev det naturligt för Lage Mattsson att ägna sitt liv åt jordbruksnäringen. Efter studier och praktik på olika platser i landet fick han på 1930-talet plats inom bondekooperationen i Rimbo-bygden. I denna bygd kom han att stanna för gott. Vid sidan om en rad kommunala uppdrag engagerade sig Lage Mattsson också i hembygdsrörelsen. Han var en av initiativtagarna till och drivande kraften i Sjuhundra hembygdsförening. År 1973 erhöll han fornminnesför- eningens förtjänstmedalj.

ERIK OLSSON

Erik Olsson, som avled i september, var född år 1899. Erik Olsson växte upp på den välbevarade Ol-persgården i Skobo i Östervåla socken och kom sedan att bruka en gård i Runnebo i Östervåla. Tidigt blev han intresserad av folklivs- och hembygdsforskning. Under många år var han styrelseledamot och sekreterare i Östervåla hembygdsförening. Han ägnade också mycken tid åt hembygds- forskning. Framför allt bearbetade han olika gårds- och byhandlingar från Östervåla, bl. a. det rikhaltiga Aspнас-arkivet. En viktig och föredömlig insats gjorde Erik Olsson, när han inventerade och katalogiserade samlingarna i Östervåla hembygdsgård. Vid årsmötet 1978 tilldelades han Upplands forn- minnesförenings förtjänstmedalj.

JOSEF SELÉN

Josef Selén avled i januari 77 år gammal. Han var född i Alunda och knöts tidigt till faderns jordbruk och snickerifabrik där. Josef Seléns livsintresse vid sidan om snickaryrket var hembygdsarbetet. I Södra Olands hembygdsgille var han en drivande kraft i nära 30 år. I 14 år var han gilletts ordförande. Det var under denna period, som Josef Selén gjorde ett par av sina verkligt betydande hem- bygdsvårdande insatser, nämligen arrangerandet av 1958 års hembygdsting "Oland visar" och "Olands-tinget" 1964. Här visade Josef Selén sin stora organi- sationsförmåga och sin starka känsla för Olandsbygden, dess forntid och fram- tid.

DAG STRÖMBÄCK

Dag Strömbäck gick bort i december. Han föddes år 1900 i Järbo i Hälsingland. Dag Strömbäck är en av förgrundsgestalterna inom nordisk språk- och folklivsforskning. Efter en tid som docent i Lund och professor i Chicago blev han 1940 chef för dåvarande Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. Denna befattning innehade han till sin pensionering 1967. Från 1948 var han också professor i Nordisk och jämförande folklivsforskning vid Uppsala universitet. Dag Strömbäck anförtröddes en rad viktiga poster inom lärda samfund och organisationer. Han var bl. a. preses i Vitterhetsakademien 1965–1973. Till de ideella föreningar, där Dag Strömbäck var engagerad, hörde Upplands fornminnesförening. Dess vice ordförande var han från 1951 till 1958. Dag Strömbäck var föreningens hedersledamot.

ENOK TAPPER

Enok Tapper var fyllda 90 år när han gick bort på nyåret. Han var född i Börje socken men flyttade i unga år till Åkerby socken, där han sedan kom att bo till sin död. Liksom fadern var Enok Tapper bonde. Tidigt väcktes hans intresse för vad åldringar berättade om gångna tider. Han förstod att på rätt sätt ta vara på detta. Han skrev ned vad han hört och gav också andra möjlighet att dokumentera vad han själv upplevt under sina barndoms- och uppväxtår. När Börje-Åkerby hembygdsförening bildades 1949 blev Enok Tapper föreningens förste ordförande och han ägnade ett hängivet arbete vid uppbyggnaden och vården av hembygdsgården vid Altuna i Börje. År 1954 fick Enok Tapper mottaga fornminnesföreningens förtjänstmedalj.

SVEN-ERIK VINGEDAL

Sven-Erik Vingedal avled i juli 71 år gammal. Han var född på Söder i Stockholm, men hade på fädernet djupa rötter i den uppländska landsbygden. I huvudstaden kom han också att verka som konservator till sin bortgång. Som en av vårt lands skickligaste porslinskonservatorer kom han att anlitas av de flesta museer och alldeles särskilt av Östasiatiska museet. Sven-Erik Vingedal var en stor auktoritet när det gällde porslinet och dess historia, och han skrev flera viktiga böcker i ämnet. Han ägnade sitt författarskap också åt svensk boktryckarkonst och, inte minst, Täby-bygdens historiska minnen. Han var mycket engagerad i hembygdsrörelsen i Täby, där han bodde. Som erkänsla för sitt omfattande författarskap kring kulturhistoriska ämnen och betydande hembygdsvårdande insatser erhöll Sven-Erik Vingedal år 1966 fornminnesföreningens förtjänstmedalj.

Ola Ehn